

Posicionament d'Unió de Pagesos de Catalunya respecte per el Pla d'Acció per al Desenvolupament de la Producció Ecològica 2023-2027

INTRODUCCIÓ

Unió de Pagesos de Catalunya ha decidit col·laborar activament en el procés participatiu endegat pel Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural i que té com a objectiu elaborar un nou Pla d'acció per al Desenvolupament de la Producció Ecològica 2023-2027.

En aquest sentit, Unió de Pagesos de Catalunya participa en el grup motor del procés participatiu i en el comitè organitzador del 2n Congrés de la producció agrària ecològica. per la producció ecològica.

Així mateix, **reunida la sectorial nacional d'agricultura i ramaderia ecològica d'unió de Pagesos de Catalunya, el 2 de febrer de 2022, va acordar traslladar les següents propostes**, en el marc del procés participatiu endegat pel Departament d'Acció Climàtica, que s'agrupen dins dels tres eixos de treball plantejats: EIX 1. Estimular la demanda i garantir la confiança dels consumidors. EIX 2. Estimular la conversió i consolidar totes les baules de la cadena de valor de la producció ecològica. EIX 3. Incrementar la contribució de la producció ecològica al medi ambient i a la sostenibilitat del sistema alimentari.

Després de deixar més d'un mes per a rebre noves aportacions, us fem arribar el document consensuat per la Unió de Pagesos de Catalunya

OBSERVACIÓ GENERAL

Des d'Unió de Pagesos de Catalunya volem fer constar la dificultat que suposa participar en la redacció d'un Pla d'Acció sense que es conegui quina dotació pressupostària l'acompanyarà, atès que poques mesures es poden dur a terme sense que se'ls hi assigni un pressupost específic. Això mateix ja va succeir en l'anterior Programa de Foment de la Producció Agroalimentària Ecològica 2015-2020 i que s'ha acabat prorrogant fins el 2022, on el conjunt d'actuacions que s'hi incorporen, ja venien d'altres programes com el Pla de desenvolupament rural 2014-2022, l'ajut en matèria de sanitat vegetal a les ADV, o el Pla anual de transferència tecnològica, però de mesures pròpies del programa per a la producció ecològica amb pressupost específic assignat en són poques, la setmana bio, els dinamitzadors territorials en PAE, la millora de la informació que surt a la web de pae-gencat i els 370.000 euros que entre 2018 i 2021 es van destinar a recerca aplicada en PAE.

Per tant, la primera proposta que plantegem es que aquest nou Pla sigui considerat un Pla de tot el govern de la generalitat de Catalunya i no només del Departament d'Acció Climàtica i que es doti amb un pressupost específic interdepartamental, és a dir procedent dels diferents Departaments de la Generalitat i no només amb els recursos del Departament d'Acció Climàtica.

També, demanem suprimir del *Document de treball Tallers sectorials de diagnòstic. Resum situació actual*, el darrer paràgraf que surt a l'eix 3, al entendre que reflecteix una opinió del redactor, que no ha estat consensuada pel grup motor i que no correspon a una realitat contrastada a partir d'altres informes o documents oficials:

~~Malgrat tot, entre el que preveuen els objectius i els principis de la producció ecològica i el que són totes les normes detallades de producció, existeix un marge de millora per a totes les persones productores en ecològic, igual que si considerem tots aquells aspectes que no estan inclosos en la normativa i que resulten molt importants a l'hora de veure l'impacte global del sistema alimentari des del punt de vista de la sostenibilitat, com ara tot el relacionat amb la implantació de pràctiques agroecològiques, la utilització d'envasos o l'impacte del transport dels productes del sector agroalimentari, per exemple sense deixar de banda els impactes socials directes en les persones productores i en el territori on viuen. Així doncs, hi ha marge per millorar la contribució de la producció ecològica al medi ambient i a la sostenibilitat del sistema alimentari i és un camí que cal recórrer i potser es podria impulsar amb mesures específiques.~~

Finalment, dins d'aquest apartat d'observacions generals **volem reafirmar el model de certificació de la producció ecològica a Catalunya i que es basa en el control democràtic i en el dret públic, de l'organisme certificador, el Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE).**

EIX 1. ESTIMULAR LA DEMANDA I GARANTIR LA CONFIANÇA DELS CONSUMIDORS APORTACIONS D'UNIÓ DE PAGESOS DE CATALUNYA.

En la part de diagnosi, hi destacariem els següents punts, classificats per ordre d'importància, de més a menys important, i de cada punt de la diagnosi en proposem diverses actuacions.

- 1) Hi ha una gran confusió volguda en la comercialització agroalimentària on termes com sostenible, natural, certificació controlada, etc. emmascaren els atributs positius que tenen els aliments certificats com a ecològics, fet que en devalua el seu concepte i genera dubtes a les persones consumidores, i que a sobre tenen un preu de venda inferior al del producte ecològic, creant un marc de competència deslleial al que cal posar-hi fi. Com a clar exemple, tenim la proposta de Producció Agrícola Sostenible (PAS) que està endegant el Departament d'Acció Climàtica i que pretén incloure-hi la producció ecològica. Tot i que no disposem de cap document oficial explicatiu de la PAS (excepte una presentació en power point), entenem que barrejar-la amb la producció ecològica generarà més confusió al consumidor. Per tant, d'aquest punt en plantegem dues propostes concretes:

- i. Substituir el terme sostenible del PAS, per un altre terme.**
- ii. Excloure la producció ecològica del PAS.**

2) Assegurar que la producció ecològica es manté lliure d'organismes modificats genèticament, inclosos els nous OMG basats en tècniques d'edició genètica (CRISPR/cas9). El consumidor de productes ecològics no vol OMG, per tant no es pot permetre l'alliberació en el medi de cap OMG o nou OMG sense que hi hagi establerts protocols de detecció que assegurin poder detectar contaminacions accidentals d'aquests nous OMG en la producció ecològica, ja que, ans al contrari no es podrà dir que el sector eco està lliure de OMG, tal i com marca la normativa i volen les persones consumidores.

- i. No permetre cap alliberament en el medi de nous OMG sense protocols de detecció.**

3) Dificultat en destacar el producte local en la certificació ecològica, especialment en els productes elaborats i en els productes carnis (on podem conèixer l'origen de l'animal però no del pinso que l'ha alimentat).

- i. Diferenciar en la certificació ecològica el producte qualificat de local.**

4) Al sector productor li manca coneixement per a produir el que necessita el sector elaborador, per exemple, depenem de la soja i del panís que importem per a la producció de pinso, els llegums ecològics que estan al mercat, provenen sobretot de països tercers, etc. Caldria conèixer les necessitats del sector elaborador respecte les matèries primeres que consumeix i veure si es poden i com es poden produir a Catalunya. Per a poder-ho efectuar:

- i. caldria més recerca i transferència tecnològica que involucri al sector, per tal que els recursos que si dediquen en R+I+TT siguin els que demanda el sector.**

5) El sector productor i elaborador, amb la certificació del CCPAE, entenem que dona confiança suficient al consumidor. La problemàtica la detectem més en el comerç minorista que no està certificat ni notifica la seva activitat al CCPAE, a Catalunya hi ha menús de 50 establiments minoristes certificats o que han notificat la seva activitat al CCPAE. Caldria doncs posar-hi solució, per exemple:

- i. a partir d'una campanya informativa adreçada al comerç minorista i a la ciutadania,**
- ii. prosseguida d'una campanya d'inspeccions i sancions.**

A part d'afectar la confiança dels consumidors, aquesta pràctica de comercialitzar producte eco a doll sense notificar-ho al CCPAE és font de competència deslleial i frau al consum.

- 6) Com a mecanisme per estimular la demanda es considera prioritari un **Pla de promoció de qualitat del producte eco que inclogui la compra pública d'hospitals, presons, escoles, universitats, centres de titularitat pública, etc**

EIX 2. ESTIMULAR LA CONVERSIÓ I CONSOLIDAR TOTES LES BAULES DE LA CADENA DE VALOR DE LA PRODUCCIÓ ECOLÒGICA.

Compensar el sobrecost i lucre cessant de la producció agrària ecològica respecte la convencional.

Un primer factor determinant és **poder conèixer, en base a una mostra suficient d'explotacions reals que permetin extreure dades estadísticament significatives, dels sobrecost i lucre cessant que té la producció ecològica respecte la convencional.** Això permetria des de informar al consumidor del perquè dels productes ecològics tenen un major preu respecte els convencionals, dissenyar uns ajuts d'acord amb la Política Agrària Comunitària més equitatius entre la pagesia ecològica. A tall d'exemple, la taula 1 de sota mostra el sobrecost i lucre cessant calculat el propassat 2021 pel Departament d'Acció Climàtica i el percentatge de sobrecost i lucre cessant que el Departament proposa cobrir a través dels ajuts de la mesura agricultura i ramaderia ecològica inclosa en les intervencions en desenvolupament rural 2023-2027.

Taula 1. Percentatge de sobrecost i lucre cessant que cobreix l'ajut a l'agricultura i ramaderia ecològica en el període 2023-2027

Dades en €/ha	Sobrecost i lucre cessant calculat pel DACAAR		Ajut proposat pel DACAAR		Percentatge d'ajut que cobreix el sobrecost i lucre cessant	
	Conversió	Ecològic	Conversió	Ecològic	Conversió	Ecològic
Conreus herbacis de secà	273,01	174,43	218	122	80%	70%
Conreus herbacis de regadiu	379,44	235,33	303	165	80%	70%
Farratges	417,26	165,00	303	165	73%	100%
Arròs	766,43	454,88	613	318	80%	70%
Horta aire lliure	4.892,55	1.450,25	720	630	15%	43%
Horta hivernacle	13.388,95	3.085,74	720	630	5%	20%
Fruiters de llavor	3.653,55	1.387,11	720	630	20%	45%
Fruiters de pinyol	2.952,90	1.224,55	720	630	24%	51%
Olivera	294,48	242,75	235	169	80%	70%
Fruita seca secà	253,77	276,46	260	163	102%	59%
Fruita seca regadiu	478,26	276,46	260	163	54%	59%
Avellana secà	425,60	327,28	260	163	61%	50%
Avellana regadiu	541,66	361,38	260	163	48%	45%
Vinya	460,65	232,37	368	162	80%	70%
Apicultura		18,28		13		69%

Font Unió de Pagesos en base als documents oficials del Pla Estratègic d'Espanya per a la PAC post 2020.

En segon lloc, ***caldria que aquest sobrecost i lucre cessant fos cobert al 100% i si no pot ser tot a nivell d'ajuts que es compensi a través de mesures fiscals (IRPF, Seguretat Social, IBI, etc.) o a través d'impostos***, per exemple l'impost de vehicles contaminants podria servir per a destinar-lo, en part a compensar aquest sobrecost i lucre cessant.

Recerca, innovació, transferència tecnològica, assessorament i formació.

El sector ecològic té una mancança, més agreujada en certs subsectors que en altres, per poder millorar la seva rendibilitat productiva, és a dir com poder apropar els rendiments en ecològic als que es té en l'agricultura i ramaderia convencional, sempre respectant el mètode de producció ecològica.

També, es detecta una manca de formació a nivell d'aprofundiment i d'assessors professionals especialitzats en producció ecològica.

En aquest sentit ***caldrien més recursos destinats al món de la recerca, la innovació, la transferència tecnològica i l'assessorament. I que la recerca, la innovació i la transferència estiguin en concordança amb les demandes del sector.*** Si bé és cert que en l'actual Pla de foment el Departament d'Acció Climàtica ha destinat 150.000 l'any 2021 i 2020 a recerca aplicada en producció ecològica, incrementant així els 120.000 euros destinats l'any 2019 i els 100.000 euros destinats l'any 2018, aquest pressupost resulta ser insuficient i no arriba a cobrir les necessitats que tenen els centres de recerca ni la col·laboració que aquests demanen a les ADV ecològiques. Cal doncs incrementar aquests recursos.

Respecte l'assessorament, cal mencionar que el pressupost públic per a totes les Associacions de Defensa Vegetal a Catalunya està congelat, des de l'any 2010, a 2 milions d'euros anuals. Tot i que els costos no han deixat de créixer, i s'ha incrementat en més de 100.000 hectàrees la superfície inscrita en ecològic. Caldria millorar aquesta dotació pressupostària per poder fer front a les necessitats del sector. Així mateix, respecte a la formació, caldria disposar de més escoles agràries que formessin en producció ecològica.

Preus i costos.

El creixement del sector ecològic està portant a una "convencionalització" del preu en origen, és a dir en certs sectors la diferència de preu en origen entre ecològic i convencional s'està tendint a l'equiparació. Un clar exemple és el del raïm ecològic. Un altre clar exemple és que la distribució està començant també a pressionar els preus a la baixa als seus proveïdors ecològics. Tot indica una tendència que ja ha passat en el sistema agroalimentari convencional, la banalització de certs productes usats com a producte reclam per part de la gran distribució. Per poder efectuar un bon seguiment d'aquestes preocupants dinàmiques caldria ***millorar el preus a l'agricultura ecològica que recull l'Observatori Agroalimentari de Preus.*** Així mateix, a part de poder diferenciar el producte ecològic local, es proposaria incloure ***l'obligació d'indicar el preu en origen que s'ha pagat al productor, en les etiquetes del producte ecològic.***

Així mateix, la major necessitat de mà d'obra que tenen les explotacions ecològiques fa que aquestes saltin de tram en el règim de cotització a la Seguretat Social, fet que els penalitza

fiscalment. ***Caldria insistir a l'Estat en que adeqüi el règim de cotitzacions de la seguretat Social a les especificitats que té el sector ecològic per evitar que en surti penalitzat.***

Relleu generacional.

Primer de tot caldria ***disposar de la piràmide d'edat en el sector primari ecològic***, per a poder-ne fer un bon anàlisi. Anàlisi que hauria de ***permetre d'establir mesures que afavorissin a la transmissibilitat de les finques vers productors ecològics i nous productors ecològics i, fins i tot, fomentar la conversió de finques convencionals a ecològiques d'aquella pagesia propera a la jubilació i lligar aquest suport a la transmissibilitat d'aquestes finques.***

Accés al material vegetal ecològic.

El nou Reglament Comunitari de producció ecològica dona una oportunitat al sector, al regular el que s'anomena material vegetal heterogeni ecològic. ***Caldria aprofitar-ho per tal de facilitar l'intercanvi i el comerç del material vegetal ecològic.***

Una dificultat que pateix el sector és la manca de llavors en ecològic, que obliga a productors a dependre, a vegades, d'un sol proveïdor. Mentre no hi hagi un major desenvolupament del sector productor de llavors en ecològic ***caldria poder ampliar l'ús de llavor convencional no tractada en els casos en que només hi hagi un productor de la mateixa llavor en ecològic, sempre que aquesta empresa no qualifiqui la seva llavor com a llavor certificada.***

Fomentar l'elaboració del producte del propi productor.

El productor no disposa d'eines que facilitin el pas a elaborar ell mateix el seu producte, o que en facilitin la seva comercialització. En aquest sentit ***hi ha una necessitat de disposar d'escorxadors ambulants, obradors col·lectius, viver d'empreses, per facilitar a la producció que doni el pas per elaborar el producte.***

També, ***prioritzar els ajuts a la modernització de les explotacions agràries a la pagesia ecològica, dels instruments de desenvolupament rural que atorga la nova PAC, fomentaria la realització de les inversions necessàries per tal que el productor pugui passar a elaborar el seu producte.***

Millorar el temps de resposta del CCPAE a les peticions dels seus operadors.

Alhora de poder treure nous productes ecològics al mercat el temps de resposta del CCPAE és massa llarg i dificulta poder-los posar en comercialització el més ràpidament possible. Per tant, ***caldria dotar millor els recursos del CCPAE per a poder disminuir el temps de resposta del CCPAE a les peticions que li arriben de nous productes, consultes, etc.***

Contaminació accidental en producció ecològica.

Actualment, és el productor ecològic el responsable d'evitar la contaminació accidental dels seus productes, i només pot anar per la via judicial per reclamar danys i perjudicis patits fruit d'aquesta contaminació accidental.

Caldria establir una regulació que estableixi una responsabilitat clara i compensacions econòmiques en cas de contaminacions accidentals (per fitos, OGM, etc.) i que es pugui tramitar per la via administrativa. L'impacte econòmic de les contaminacions accidentals no ha de recaure sobre l'operador eco.

Ramaderia ecològica de muntanya.

El Reglament UE 848/2018 ha suprimit l'excepció que hi havia i per la qual es permetia acabar la fase final de l'engreix de vedells en edificis (veure article 46 del Reglament UE 889/2008).

Aquesta modificació suposa una amenaça pels ramaders ecològics de muntanya a l'obligar-los a realitzar la fase final d'engreix, permetent l'accés a pastures dels animals, perquè l'estructura existent d'aquestes explotacions ho dificulta i adaptar-s'hi suposa efectuar inversions necessàries, un increment dels costos de producció i poder explicar al consumidor les diferències en la qualitat de la carn que aquest canvi provoca.

Per tant, ***caldria ajudar a les explotacions ramaderes ecològiques de muntanya que tinguin problemes per complir la nova normativa de PAE (i que ha entrat en aplicació aquest 2022) a adequar-se a la normativa.***

EIX 3. INCREMENTAR LA CONTRIBUTIÓ DE LA PRODUCCIÓ ECOLÒGICA AL MEDI AMBIENT I A LA SOSTENIBILITAT DEL SISTEMA ALIMENTARI.

Primer de tot, per enfocar el debat, creiem oportú recordar que indica el Reglament comunitari de producció ecològica en els seus considerants primer, segon, quart i cinquè:

(1) La producción ecológica es un sistema general de gestión agrícola y producción de alimentos que combina las mejores prácticas en materia de medio ambiente y clima, un elevado nivel de biodiversidad, la conservación de los recursos naturales y la aplicación de normas exigentes sobre bienestar animal y sobre producción que responden a la demanda, expresada por un creciente número de consumidores, de productos obtenidos a partir de sustancias y procesos naturales. Así pues, la producción ecológica desempeña un papel social doble aprovisionando, por un lado, un mercado específico que responde a una demanda de productos ecológicos por parte de los consumidores y, por otro, proporcionando al público bienes que contribuyen a la protección del medio ambiente, al bienestar animal y al desarrollo rural.

(2) El cumplimiento de rigurosas normas de sanidad, medio ambiente y bienestar animal en la producción de productos ecológicos es inherente a la elevada calidad de dichos productos. (...)

(4) Por otra parte, la producción ecológica es un sistema que contribuye a la integración de los requisitos de protección del medio ambiente en la PAC y que promueve la producción agraria sostenible. (...)

(5) La producción ecológica también contribuye al logro de los objetivos de la política medioambiental de la Unión, especialmente los recogidos en las Comunicaciones de la Comisión de 22 de septiembre de 2006 titulada «Estrategia temática para la protección del suelo», de 3 de mayo de 2011 titulada «Estrategia de la UE sobre la biodiversidad hasta 2020: nuestro seguro de vida y capital natural» y de 6 de mayo de 2013 titulada «Infraestructura verde: mejora del capital natural de Europa», y en normativa medioambiental como las Directivas 2000/60/CE (8), 2001/81/CE (9), 2009/128/CE (10) y 2009/147/CE (11) del Parlamento Europeo y del Consejo, y las Directivas 91/676/CEE (12) y 92/43/CEE (13) del Consejo.

Per tant, **posar en dubte que el sistema de producció ecològica és el més sostenible dels existents no hi hauria de tenir cabuda en aquest debat. Si de cas el debat hauria de servir per a reforçar-ho.**

Ara bé, es pot incrementar la contribució de la producció ecològica al medi ambient i a la sostenibilitat del sistema alimentari? Sí, sempre que es disposin de més recursos i **s'asseguri que la inversió que efectua el productor en les seves terres pugui ser amortitzada**, atès que estem parlant de canvis necessaris per incrementar la sostenibilitat i que són a llarg termini. Per tant, primer de tot **caldrà adaptar la llei d'arrendaments rústics a les necessitats del sector ecològic**, atès que tota la inversió que l'arrendatari realitza per convertir unes terres convencionals a ecològiques, tenen uns períodes d'amortització superiors als 7 anys que marca la llei i això suposa un fre a l'expansió de la pagesia ecològica i d'incorporar canvis en les explotacions que incrementin la sostenibilitat (increment de la fertilitat del sòl a través de la matèria orgànica, increment de la biodiversitat a través de la plantació d'arbres, gestió de marges, tanques vegetals, etc., millora dels sistemes de treball.